

RAPORT

z realizacji postulatów Izby Gospodarczej Gazownictwa, zgłaszanych w toku prac legislacyjnych nad nowelizacją ustawy - Prawo zamówień publicznych (druk sejmowy nr 1653)

Przedstawiamy raport z przebiegu procesu legislacyjnego w zakresie nowelizacji prawa zamówień publicznych, w ramach którego eksperci kancelarii Wierciński Kwieciński, Baehr Sp. k. (dalej jako: „**WKB**”) reprezentowali Izbę Gospodarczą Gazownictwa (dalej jako: „**IGG**” lub „**Izba**”), uczestnicząc w posiedzeniach sejmowej Podkomisji nadzwyczajnej (dalej również jako: „**Podkomisja**”) do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (dalej jako: „**Pzp**”).

Projekt został przyjęty przez Sejm w dniu 25 lipca 2014 r., a następnie – po rozpatrzeniu i przyjęciu części poprawek Senatu w dniu 4 września 2014 r. – przekazany do podpisu Prezydentowi RP, jako ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych (dalej, jako: „**Ustawa nowelizująca**” lub „**Nowelizacja**”). Prezydent podpisał Nowelizację 17 września 2014 r. Zacznie ona obowiązywać z dniem 19 października 2014 r.

W niniejszym raporcie przedstawiono kluczowe zmiany wprowadzone Nowelizacją, ze szczególnym uwzględnieniem tych rozwiązań, które wywołają skutki o dużej doniosłości praktycznej dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w branży gazowniczej. Prezentowane poniżej analizy podjęto w odniesieniu do postulatów formułowanych przez IGG oraz jej członków, które podtrzymywano następnie w toku procesu legislacyjnego.

Kwestiami, które szczególnie interesowały podmioty skupione wokół IGG były zagadnienia: pozacenowych kryteriów oceny ofert, rażąco niskiej ceny, korzystania z zasobów podmiotów trzecich, kwestie „*poważnego wykroczenia zawodowego*” jako przesłanki wykluczenia wykonawców z postępowania, przesłanki zatrzymania wadium, wzory umów stosowane przez zamawiających, przenoszenie ryzyk wykonania zamówienia na wykonawców oraz zmiana regulacji w zakresie stosowania trybu negocjacji bez ogłoszenia. Zdecydowana większość z tych postulatów została uwzględniona w treści Nowelizacji, w sposób zbieżny z oczekiwaniami IGG.

W raporcie poddano również analizie pozostałe rozwiązania wprowadzone przez ustawodawcę, które mogą wpływać na funkcjonowanie istotnych dla IGG obszarów rynku zamówień publicznych.

A. Kluczowe postulaty zrealizowane

1. „Poważne wykroczenie zawodowe” jako przesłanka wykluczenia wykonawców z postępowania

Po długich i burzliwych debatach w sejmowej Podkomisji, ustawodawca zmienił mechanizm wykluczania wykonawców z postępowania określony dotychczas w art. 24 ust. 1 pkt 1 i 1a Pzp, w związku z tzw. „poważnym wykroczeniem zawodowym”, z powodu wyrządzenia zamawiającemu szkody, rozwiązania, wypowiedzenia lub odstąpienia przez zamawiającego od umowy. tj. w:

- a) art. 24 ust. 1 pkt. 1 Pzp, zgodnie z którym, z postępowania wyklucza się wykonawców, którzy wyrządzili szkodę, nie wykonując zamówienia lub wykonując je nienależycie, lub zostali zobowiązani do zapłaty kary umownej, jeżeli szkoda ta lub obowiązek zapłaty kary umownej wynosiły nie mniej niż 5% wartości realizowanego zamówienia i zostały stwierdzone orzeczeniem sądu, które uprawomocniło się w okresie 3 lat przed wszczęciem postępowania;
- b) art. 24 ust. 1 pkt. 1a Pzp, zgodnie z którym, z postępowania wyklucza się wykonawców z którymi dany zamawiający rozwiązał albo wypowiedział umowę w sprawie zamówienia publicznego albo odstąpił od umowy w sprawie zamówienia publicznego, z powodu okoliczności, za które wykonawca ponosi odpowiedzialność, jeżeli rozwiązanie albo wypowiedzenie umowy albo odstąpienie od niej nastąpiło w okresie 3 lat przed wszczęciem postępowania, a wartość niezrealizowanego zamówienia wyniosła co najmniej 5% wartości umowy;

Powyższe przepisy od dłuższego już czasu wywoływały kontrowersje nie tylko w doktrynie oraz orzecznictwie, lecz przede wszystkim wśród wykonawców, jako szczególnie krzywdzące i oparte na zbytnim automatyzmie i swobodnej ocenie zamawiających, powodujące wykluczenie wykonawców za drobne i niezawinione przez nich naruszenia.

W efekcie ww. kontrowersyjne przepisy zostały uchylone. W ich miejsce przyjęto zaś nowy przepis art. 24 ust. 2a, zgodnie z którym zamawiający zobowiązani zostali do wykluczania z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego jedynie tych wykonawców, którzy w okresie 3 lat przed wszczęciem postępowania, w sposób **zawiniony poważnie** naruszyli obowiązki zawodowe, w szczególności, gdy w wyniku **zamierzonego działania** lub **rażącego niedbalstwa** nie wykonali, lub nienależycie wykonali zamówienie i tylko wówczas, gdy zamawiający przewidział taką możliwość wykluczenia wykonawcy w ogłoszeniu o zamówieniu, SIWZ lub zaproszeniu do negocjacji i jest w stanie powyższe naruszenie wykazać. Sankcja wykluczenia nie wchodzi jednak w grę gdy wykonawca udowodni, że podjął konkretne środki techniczne, organizacyjne i kadrowe, które mają zapobiec zawinieniu i poważnemu naruszaniu obowiązków zawodowych w przyszłości oraz naprawił szkody powstałe w wyniku naruszenia obowiązków zawodowych lub zobowiązał się do ich naprawienia.

Zgodnie z założeniem projektodawców, zawężono znacznie podstawę wykluczenia tylko do przypadków, gdy zakończenie współpracy pomiędzy zamawiającym a wykonawcą było spowodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zamówienia „z winy umyślnej”

lub wskutek „rażącego niedbalstwa” wykonawcy, zaś wykonawca nie podjął żadnych środków celem usunięcia skutków takiego poważnego naruszenia zawodowego.

Wprowadzone rozwiązanie należy kwalifikować jako realizację interesów przedsiębiorców skupionych wokół IGG, zwłaszcza, że pierwsze propozycje zmian przedstawiane w tym zakresie w pracach Podkomisji nie były dla wykonawców aż tak korzystne, jak ostateczne rozwiązanie przyjęte w Nowelizacji. **Konsekwentnie uchylono przepisy dotyczące sporządzania przez Prezesa UZP tzw. czarnej listy, na którą wpisywano wykonawców, wobec których zapadło prawomocne orzeczenie sądowe stwierdzające wyrządzenie zamawiającemu szkody.**

2. Korzystanie z zasobów podmiotów trzecich

Należy mieć świadomość, że całkowite wyeliminowanie mechanizmu „pożyczania” zasobów od innych podmiotów (nawet w zakresie trudnych do realnego „użyczenia” wskaźników ekonomicznych) jest nie do pogodzenia z podstawowymi założeniami prawa unijnego, jak choćby z zasadą zachowania uczciwej konkurencji, czy zapewnienia równego dostępu do rynku zamówień publicznych. Dlatego nie istniały jakiegokolwiek szanse powodzenia na przeforsowanie takiego rewolucyjnego postulatu. Udało się jednak wprowadzić inną istotną zmianę, ograniczającą korzystanie przez wykonawców z zasobów podmiotów trzecich i w tym zakresie można uznać, że postulat IGG poniekąd został zrealizowany.

Mianowicie, w wyniku Nowelizacji, dodano nowy przepis, zgodnie z którym „*podmiot, który zobowiązał się do udostępnienia zasobów zgodnie z ust. 2b **odpowiada solidarnie z wykonawcą za szkodę zamawiającego powstałą wskutek nieudostępnienia tych zasobów, chyba że za nieudostępnienie nie ponosi winy***”.

Projektodawcy uwzględnili więc głosy uczestników postępowania legislacyjnego, iż w dotychczasowym wadliwym stanie prawnym odpowiedzialność podmiotu zobowiązującego się do udostępnienia zasobów była w praktyce niemalże nieegzekwowalna, co potwierdzali też członkowie IGG wskazując na potrzebę zmiany tej patologii. Wprowadzona nowa regulacja oznacza, że udostępniający zasoby będzie z mocy prawa odpowiadał solidarnie z wykonawcą za ewentualną szkodę, którą poniósł zamawiający na skutek zawnionego nieudostępnienia zasobów.

3. Zatrzymanie wadium

W odniesieniu do zmiany dotychczasowego przepisu nakazującego zatrzymanie wadium wykonawcy, który nie uzupełnił dokumentów na wezwanie zamawiającego, w toku procesu legislacyjnego projektodawcy jednoznacznie przyznawali, że przepis ten jest zbyt rygorystyczny i krzywdzący dla wykonawców, szczególnie dla tych, którzy zajęli odległe miejsca w przetargu. Ustalono, że instytucja zatrzymania wadium wymaga zrjonalizowania.

W konsekwencji, wraz z wejściem w życie Nowelizacji zamawiający będzie mógł zatrzymać wadium jedynie tych wykonawców, którzy:

- 1) z przyczyn, które leżą po ich stronie,
- 2) nie złożyli:

- a) dokumentów lub oświadczeń potwierdzających spełnianie warunków udziału w postępowaniu oraz wymagań określonych przez zamawiającego wobec przedmiotu zamówienia,
 - b) pełnomocnictw,
 - c) listy podmiotów należących do tej samej grupy kapitałowej lub informacji o braku przynależności do takiej grupy,
- 3) lub nie wyrazili zgody na poprawienie omyłki,

pod warunkiem, że ich działanie (spełniające powyższe przesłanki) powodowało brak możliwości wybrania oferty złożonej przez wykonawcę jako najkorzystniejszej.

4. Pozacenowe kryteria oceny ofert

Tematem, który od lat dominował w dyskursie publicznym dotyczącym rynku zamówień publicznych było zagadnienie powszechnego stosowania ceny, jako jedynego kryterium oceny ofert ze szkodą dla jakości realizowanego zamówienia i promowaniem ofert z cenami niewiarygodnie niskimi, szkodliwymi dla rynku.

Pomimo wagi kwestii kryteriów oceny ofert uzasadnienie do projektu Ustawy nowelizującej jest dość lakonicznie. W odniesieniu do pierwotnej propozycji zmiany art. 91 Pzp określającego dopuszczalne kryteria oceny ofert, projektodawcy wskazali jedynie, że: *„stosowanie wyłącznie kryterium ceny przy nabywaniu zamówień publicznych, prowadzi w wielu przypadkach do ponoszenia znacznie wyższych kosztów eksploatacji i użytkowania przedmiotu zamówienia oraz obniżenia jakości świadczenia. Należy więc zobowiązać zamawiających do dokonania przy wyborze analizy, czy kryterium cenowe na pewno jest najbardziej opłacalne. Z tego obowiązku można zwolnić zamawiających sektorowych, (...). Zamawiający, którzy udzielają zamówień sektorowych, działając w realiach rynkowych są w praktyce zmuszeni do oceniania wydatków nie tylko w perspektywie pojedynczego postępowania o udzielenie zamówienia, lecz także w kategorii tzw. kosztu finalnego”*. Wyróżniono zatem w tym zakresie specyficzną sytuację zamawiających sektorowych.

Pierwotna propozycja zawarta w projekcie zakładała ustanowienie nowego przepisu art. 91 ust. 2a) Pzp w brzmieniu: *„Jeżeli jedynym kryterium oceny ofert jest cena, zamawiający, o których mowa w art. 3 ust 1 pkt 1) – 2) (a więc z wyłączeniem zamawiających sektorowych – przyp. WKB) są obowiązani wykazać w protokole postępowania, że zastosowanie innych kryteriów nie przyczyni się do zmniejszenia wydatków ze środków publicznych ponoszonych w całym okresie korzystania z przedmiotu zamówienia”*. Takie rozwiązanie wzbudzało jednak istotne kontrowersje, nie tylko ze względu na objęcie nim wyłącznie tzw. zamawiających klasycznych. Główny kierunek krytyki wyznaczono w stanowisku Rady Ministrów (dalej również jako „Rząd”) z dnia 4 lutego 2014 r., które na posiedzeniu Podkomisji (główna dyskusja odbyła się w dniu 3 kwietnia 2014 r.) prezentował wiceprezes Urzędu Zamówień Publicznych (dalej jako: „UZP”) Dariusz Piasta. Podkreślał on, że w ocenie Rządu przepis we wskazanym powyżej brzmieniu przede wszystkim nakładałby na zamawiających dodatkowe obowiązki formalne, nie gwarantując realizacji podstawowego celu, jakim jest ograniczenie stosowania ceny jako jedynego kryterium. Koncepcja ta została ostatecznie podzielona przez większość uczestników procesu legislacyjnego.

W wyniku prowadzonych dyskusji, ostatecznie wypracowano kompromisowe rozwiązanie wprowadzające do ustawy nowy przepis, zgodnie z którym kryterium ceny może być zastosowane jako jedyne kryterium oceny ofert **pod warunkiem, że przedmiot zamówienia**

jest powszechnie dostępny oraz ma ustalone standardy jakościowe. Co więcej jednostki sektora finansów publicznych oraz inne państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, by zastosować wyłącznie kryterium ceny będą musiały dodatkowo wykazać w załączniku do protokołu postępowania, w jaki sposób zostały uwzględnione w opisie przedmiotu zamówienia koszty ponoszone w całym okresie korzystania z przedmiotu zamówienia – ten dodatkowy obowiązek nie dotyczy zatem zamawiających sektorowych.

Zamysłem towarzyszącym wprowadzeniu ww. regulacji było znaczące utrudnienie stosowania ceny, jako wyłącznego kryterium oceny ofert. Abstrahując od zasadności tego rozwiązania w kontekście funkcjonowania całego systemu (w tym w szczególności w kontekście potrzeb zamawiających), z punktu widzenia wykonawców skupionych wokół IGG zmiana ta oznacza istotną zmianę w korzystnym dla nich kierunku.

Warto w tym miejscu dodać, że Ustawa nowelizująca modyfikuje także katalog przykładowych kryteriów oceny ofert, wskazując jako przykładowe kryteria: jakość, funkcjonalność, parametry techniczne, aspekty środowiskowe, społeczne, innowacyjne, serwis, termin wykonania zamówienia oraz koszty eksploatacji.

5. Rażąco niska cena

Również zagadnienie rażąco niskiej ceny było od dłuższego czasu przedmiotem ożywionych dyskusji. W jej ramach domagano się m.in. zobligowania zamawiającego do automatycznego wykluczania z postępowania wykonawcy, którego cena oferty jest najniższa, lub którego cena jest niższa o określony procent od cen innych ofert. Na gruncie obowiązujących unijnych dyrektyw tego rodzaju automatyzm jest jednak. Z tych też względów nie miały szans powodzenia postulaty co do tego aby np. automatycznie odrzucać ofertę z najwyższą oraz najniższą ceną. Takie propozycje były ostro krytykowane w Podkomisji.

Polski ustawodawca, w omawianej Nowelizacji zdecydował się wprowadzić na wykorzystanie kryterium arytmetycznego w procedurze badania rzetelności oferowanych przez wykonawców cen, lecz dokonał tego w sposób nienaruszający fundamentalnych zasad prawa zamówień publicznych, o czym mowa poniżej.

PZP w nowym brzmieniu zobowiązuje zamawiającego do wezwania wykonawcy do złożenia wyjaśnień w sytuacji, gdy cena oferty wydaje się rażąco niska w stosunku do przedmiotu zamówienia i budzi wątpliwości co do możliwości wykonania przedmiotu zamówienia, **w szczególności jeżeli cena jest niższa o 30% od wartości zamówienia lub średniej arytmetycznej cen wszystkich złożonych ofert.** Wezwany wykonawca będzie musiał wyjaśnić oraz przedstawić dowody dotyczące elementów mających wpływ na wysokość ceny, w szczególności w zakresie oszczędności metody wykonania zamówienia, wybranych rozwiązań technicznych, wyjątkowo sprzyjających warunków wykonywania zamówienia dostępnych dla wykonawcy, oryginalności projektu, kosztów pracy, lub pomocy publicznej.

Nie ulega wątpliwości, że uzasadnienie dla tego rozwiązania koresponduje z oczekiwaniami członków IGG, których naczelnym postulatem było wprowadzenie instrumentów ograniczających zjawisko składania ofert z nierealistycznie niską ceną.

pozytywnie ocenić również należy wskazanie przykładowego katalogu dowodów, służących wyjaśnianiu ceny. Z punktu widzenia przedsiębiorców reprezentowanych przez IGG warto zwrócić uwagę, że rozwiązanie to w większym stopniu niż dotychczasowe regulacji chroni wykonawców przed arbitralnym działaniem zamawiającego. Określenie tego katalogu wyznacza bowiem pewien minimalny standard postępowania zarówno dla wykonawców

jak i dla zamawiającego. Tym pierwszym wskazuje, w jaki sposób powinni argumentować na rzecz wiarygodności zaproponowanej ceny, zaś zamawiającym uniemożliwia postawę, w której dążąc za wszelką cenę do wyboru najtańszej oferty, przeprowadziliby jedynie pozorne czynności wyjaśniające.

W kontekście środków zmierzających do ustalenia realności ceny wypada dodać, że również w zakresie procedury udowadniania swoich racji przez zamawiającego i wykonawców wprowadzono istotne postanowienia dotyczące rozkładu ciężaru dowodowego.

Zmiany wprowadzono również w zakresie postępowania odwoławczego przed Krajową Izbą Odwoławczą (dalej jako: „KIO”) oraz w odniesieniu do postępowania przed sądem okręgowym w sporach dotyczących rażąco niskiej ceny.

Podsumowując powyższe uwagi należy stwierdzić, że w ostatecznym bilansie zmianę regulacji rażąco niskiej ceny należy kwalifikować jako satysfakcjonującą w kontekście postulatów i interesów Izby.

6. Przenoszenie ryzyk związanych z wykonaniem zamówienia na wykonawców

Także ostatnią ze zmian omawianych w tej części raportu, uznać należy za korzystną. Nie ulega bowiem wątpliwości, że spośród wszystkich ryzyk jakie spoczywają na przedsiębiorcach realizujących przedmiot zamówienia publicznego największą doniosłość praktyczną mają ryzyka związane z czynnikami wpływającymi na koszty realizacji. Właśnie w tym zakresie ustawodawca wprowadził zmianę, w wyniku której przyjęto nowy przepis dotyczący tzw. klauzul waloryzacyjnych. Zgodnie z nim umowa zawarta na okres dłuższy niż 12 miesięcy musi zawierać postanowienia o zasadach wprowadzania odpowiednich zmian wysokości wynagrodzenia należnego wykonawcy, w przypadku zmiany:

- 1) stawki podatku VAT,
- 2) wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- 3) zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu,
- 4) wysokości składki na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne,

jednakże pod warunkiem, że zmiany te będą miały wpływ na koszty wykonania zamówienia przez wykonawcę.

B. Kluczowe postulaty niezrealizowane lub zrealizowane częściowo

1. Wzory umów

Z naszej praktyki wynika, że jedna z potrzeb najczęściej wskazywanych przez uczestników rynku zamówień dotyczy opracowania wzorców umów na realizację przedmiotu zamówienia publicznego¹. Postulat taki był również przedstawiany przez członków IGG.

¹ Oczywiście chodzi tu jedynie o wzorce, z których zamawiający mogliby korzystać (fakultatywnie), w celu zawarcia umowy, co do której nie będzie istniało ryzyko uznania za niezgodną z obowiązującymi przepisami prawa. Wbrew podnoszonym niekiedy głosom, nie należy spodziewać się

Analizowana Nowelizacja odnosi się do tego zagadnienia poprzez wprowadzenie nowego przepisu (art. 36c Pzp), który stanowi, że przygotowując i przeprowadzając postępowanie zamawiający **może korzystać z przykładowych wzorów umów**, regulaminów oraz innych dokumentów stosowanych przy udzielaniu zamówień, a **upowszechnianych przez Prezesa UZP**.

Podczas prac Podkomisji, kilkakrotnie podnoszono, że wprowadzenie tego przepisu (opartego o dobrowolne stosowania wzorców dobrych praktyk) jest w zasadzie zbędne. Stanowisko to uzasadniano argumentem, że możliwość posługiwania się wzorami umów (które zgodnie z art. 154 pkt 10 Pzp powinien upowszechniać Prezes UZP²) w dotychczasowym stanie prawnym nie budziła wątpliwości. Główny problem stanowi natomiast bierność UZP w opracowywaniu tego rodzaju dokumentów. Oceniając nowy przepis należy więc podzielić krytyczne opinie, iż rzeczywiście niewiele zmienia on w warstwie normatywnej i nie likwiduje on w pełni podstawowego problemu związanego z zagadnieniem wzorów umów.

Te względy zdają się przesądzać o konieczności zaliczenia problematyki wzorów umów do grupy zagadnień, dla których nie udało się wypracować w pełni satysfakcjonujących IGG rozwiązań.

C. Pozostałe zmiany

1. Tajemnica przedsiębiorstwa

Przedmiotem niniejszego raportu uczyniono także te zmiany, które wprawdzie nie zostały wskazane przez IGG jako pola szczególnego zainteresowania, lecz mogą mieć istotne znaczenie dla przedsiębiorców reprezentowanych przez Izbę.

Dostosowując kolejność ich analizy do systematyki Ustawy nowelizującej rozpocząć należy od zmiany art. 8 ust. 3 Pzp, a więc przepisu dotyczącego tajemnicy przedsiębiorstwa. Zgodnie z nowym jego brzmieniem, nie ujawnia się informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji chyba, że wykonawca nie później niż w terminie składania ofert lub wniosków o dopuszczenie zastrzegł, że nie mogą być one udostępniane. Różnica z dotychczasową regulacją polega na tym, iż odtąd możliwość skorzystania przez wykonawców z możliwości zastrzeżenia w ofercie tajemnicy przedsiębiorstwa została uwarunkowana koniecznością wykazania przez wykonawcę, że zastrzeżone informacje rzeczywiście spełniają warunki do uznania ich za tajemnicę przedsiębiorstwa.

opracowania wzorów, które należałoby stosować obowiązkowo. Takie rozwiązania mogłyby być nie do pogodzenia z konstytucyjnymi prawami prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.

² W wyniku Nowelizacji art. 154 pkt 10 stanowi, iż Prezes „*przygotowuje i upowszechnia przykładowe wzory umów w sprawach zamówień publicznych, regulaminów oraz innych dokumentów stosowanych przy udzielaniu zamówień*”.

Jak wskazywali projektodawcy w treści uzasadnienia projektu, celem zmiany w tym zakresie miało być zlikwidowanie zjawiska nadużywania przez wykonawców możliwości zastrzegania tajemnicy przedsiębiorstwa.

2. Umowy o pracę w zamówieniach publicznych

Kolejna zmiana wprowadzona w drodze Nowelizacji dotyczy art. 29 ust 4 Pzp, a więc tzw. społecznych aspektów funkcjonowania systemu zamówień publicznych. Wraz z wejściem w życie Ustawy nowelizującej dotychczasowy katalog wymagań związanych z realizacją przedmiotu zamówienia, jakie mogą formułować zamawiający zostanie poszerzony. W konsekwencji będą oni mogli określić w opisie przedmiotu zamówienia również wymagania dotyczące zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przez wykonawcę lub podwykonawcę osób wykonujących czynności w trakcie realizacji zamówienia na roboty budowlane lub usługi, jeżeli jest to uzasadnione przedmiotem lub charakterem tych czynności.

W ten sposób ustawodawca odpowiedział na formułowane od dłuższego czasu (przede wszystkim przez związki zawodowe) postulaty wykorzystywania zamówień publicznych do realizacji polityki społecznej. Oczywiście w dalszym ciągu uprawnienie do formułowania tzw. warunków społecznych ma charakter fakultatywny, niemniej wykonawcy powinni liczyć się z tym, iż zamawiający mogą wymagać zatrudniania osób uczestniczących w realizacji zamówienia na roboty budowlane lub usługi na podstawie umowy o pracę.

D. Podsumowanie procesu legislacyjnego

Przedstawione powyżej rozważania uzasadniają sformułowanie następujących wniosków w zakresie oceny skutków Nowelizacji w kontekście interesów Izby:

1. W przeważającej części Ustawa nowelizująca wprowadza rozwiązania korzystne z punktu widzenia interesów IGG, które były popierane przez przedstawicieli IGG w trakcie procesu legislacyjnego. Nawet pomimo tego, iż skuteczność pewnych nowych mechanizmów wymaga weryfikacji w praktyce, już teraz można zakładać, że wprowadzone modyfikacje powinny pozytywnie wpłynąć na sytuację wykonawców na rynku gazowniczym.
2. Za szczególnie satysfakcjonujące uznać należy zmiany, które udało się przeprowadzić w zakresie: wykluczenia wykonawców z postępowania za „poważne wykroczenie zawodowe”, kryteriów oceny ofert, rażąco niskiej ceny oraz obowiązku stosowania w umowach klauzul waloryzacyjnych. Warto podkreślić bowiem, że w tym zakresie udało się wprowadzić zmiany zgodnie z interesem przedsiębiorców skupionych wokół IGG, które dotyczą najbardziej istotnych instytucji prawa zamówień publicznych.